

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В РУМУНІЇ ТА МОЛДОВІ

Проведено короткий огляд наукових публікацій, які описують різні аспекти освітньої сфери у двох державах, що є південно-західними сусідами України, – Румунії та Республіці Молдова. Побудовано таблиці з показниками еволюції середніх щомісячних заробітків у цих країнах за 2011–2013 рр. Кожному виду економічної діяльності (ВЕД) присвоєно індивідуальний рейтинг від 1 (найвищий) до 19 (найнижчий рівень заробітної плати). Проведено групування 19 основних ВЕД за двома авторськими методиками: залежно від розміру доходів у цій сфері (перша) та їхньої рейтингової позиції (друга). За першою методикою кількість ВЕД у кожній групі – різна, а діапазони внутрішнього розкиду показників у середині груп – однакові. За другою методикою ВЕД по групах розподіляються рівномірно, а діапазони внутрішнього розкиду показників у середині груп відрізняються. Усі ВЕД розподілено до п'яти груп: 1) з високим рівнем заробітків; 2) з рівнем оплати праці вище середнього; 3) з середнім рівнем заробітної плати; 4) з рівнем доходів нижче середнього; 5) з низьким рівнем заробітків. Проаналізовано дані по освіті. Проведено порівняння отриманих результатів з аналогічними по Україні. Визначено, що рівень доходів румунів на порядок вищий, ніж українців, а жителів Молдови – навпаки, нижчий. Найбільш високооплачуваними сферами в сусідніх країнах є фінансова та страхова діяльність, а також інформація та зв'язок; найменш оплачуваними – проживання та громадське харчування (у Румунії), сільське, лісове та рибне господарство (у Республіці Молдова). Працівники освіти в Румунії отримують заробітки на середньому (друга методика) та нижче середнього (перша методика) рівні, а в Республіці Молдова – на низькому (перша методика) та нижче середнього (друга методика) рівні.

Ключові слова: заробітна плата, лєї, вид економічної діяльності, групування, діапазони, показники, освіта, Румунія, Республіка Молдова, Україна.

JEL: J31

Постановка проблеми. Кожен працівник за виконану ним роботу зобов'язаний отримати від роботодавця обумовлену в трудовому договорі заробітну плату, розмір якої залежить від багатьох чинників. Але, якщо порівнювати оплату однієї й тієї ж праці в різних країнах, можна помітити розбіжності, іноді доволі суттєві. В контексті міжнародних порівнянь заслугоує на увагу дослідження доходів працівників різних сфер діяльності за кордоном, і, зокрема, в сусідніх країнах, особливу увагу приділивши такому виду економічної діяльності, як освіта, яка є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства та держави. Для аналізу зосередимося на двох наших південно-західних сусідах – Румунії та Республіці Молдова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що освітянська сфера цих двох держав не надто висвітлена в українській періодиці. Так, освіту Румунії досліджували І. Андраш, М. Ачелеану, Н. Іліаш, І. Маріуц, М. Пальчук, С. Раду, І. Чоара, Придністров'я (яке знаходиться в межах Республіки Молдова) – Н. Ушнурцева. Зокрема, ними було показано процес адаптації румунської молоді до ринку праці [1], розглянуто питання про необхідність модернізації системи освіти Румунії, безперервної корекції робочої сили [2], законодавчу базу системи управління румунською освітою та принципи координації середньої й вищої освіти [3], тенденції розвитку системи освіти Румунії [4], узагальнено результати педагогічного експерименту в середніх навчальних закладах Придністров'я з питань підвищення ефективності регіонального компоненту освіти, спрямованого на виховання полікультурної особистості [5], однак глибинний аналіз економічних аспектів освітньої сфери в цих наукових розвідках не проводився.

Мета і завдання дослідження. Мета статті – дослідження статистичних показників динаміки заробітної плати у Румунії та Республіці Молдова на основі запропонованих авторських методик.

Виклад основного матеріалу. Для реалізації мети дослідження вирішимо такі завдання:

- 1) проведемо групування видів економічної діяльності (далі – ВЕД) за двома авторськими методиками: залежно від розміру доходів у цій сфері (перша) та їхньої рейтингової позиції (друга);
- 2) порівняємо отримані результати з аналогічними по Україні.

За першою методикою кожний ВЕД потраплятиме в одну з п'яти груп залежно від розміру оплати праці zp_i^x в цій сфері:

$$1\text{-а група (з високим рівнем заробітків)} - zp_i^{min} + \frac{4 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} + zp_i^x + zp_i^{max} ;$$

$$2\text{-а група (з рівнем оплати праці вище середнього)} - \\ zp_i^{min} + \frac{3 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} \leq zp_i^x < zp_i^{min} + \frac{4 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} ;$$

$$3\text{-а група (з середнім рівнем заробітної плати)} - \\ zp_i^{min} + \frac{2 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} \leq zp_i^x < zp_i^{min} + \frac{3 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} ;$$

$$4\text{-а група (з рівнем доходів нижче середнього)} - \\ zp_i^{min} + \frac{(zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} \leq zp_i^x < zp_i^{min} + \frac{2 \times (zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} ;$$

$$5\text{-а група (з низьким рівнем заробітків)} - zp_i^{min} \leq zp_i^x < zp_i^{min} + \frac{(zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} , \text{ де } zp_i^{min} ,$$

zp_i^{max} – відповідно мінімальна та максимальна заробітна плата серед усіх ВЕД у країні за i -й період.

Кількість ВЕД у кожній групі буде різною, а діапазони внутрішнього розкиду показників

$$\frac{(zp_i^{max} - zp_i^{min})}{5} \text{ у середині груп – однаковими.}$$

За другою методикою ВЕД по групах розподілятимуться рівномірно, а діапазони внутрішнього розкиду показників у середині груп будуть відрізнятися. Конкретна кількість ВЕД, яка входить до кожної групи, залежатиме від залишку після ділення їх загальної кількості на кількість груп (п'ять):

- а) якщо остача дорівнює нулю – кількість ВЕД у кожній групі однакова;
- б) якщо остача дорівнює одиниці – 3-я група матиме на одного члена більше, ніж усі інші;
- в) якщо остача дорівнює двійці – 2-а та 4-а групи матимуть на одного члена більше, ніж усі інші;
- г) якщо остача дорівнює трійці – 1-а, 3-я та 5-а групи матимуть на одного члена більше, ніж усі інші;
- д) якщо остача дорівнює четвірці – 3-я група матиме на одного члена менше, ніж усі інші.

У нашому випадку $19/5=3$ (остача=4), тому 3-я група матиме на одного члена менше (три), ніж усі інші (по чотири).

Отже, перейдемо до аналізу. Румунія – сусідня держава площею 238 391 км² та населенням 19 942 642 особи за станом на 1.01.2014 р. [6]. Вона приєдналася до Європейського Союзу 1.01.2007 р., але офіційною валютою країни залишився румунський лей. Показники оплати праці в Румунії зобразимо в табл. 1.

Таблиця 1

Еволюція середніх валових щомісячних заробітків (леїв/1 працівника)

Вид економічної діяльності	2011	Рей- тинг	2012	Рей- тинг	2013	Рей- тинг
1	2	3	4	5	6	7
A Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1 532	15	1 546	16	1 657	16
B Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів	3 655	4	4 019	3	4 227	2
C Виробництво	1 843	10	1 947	9	2 059	10
D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3 835	3	3 998	4	4 068	4
E Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивація	1 845	9	1 917	11	1 994	12
F Будівництво	1 680	13	1 722	14	1 778	14
G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1 773	12	1 922	10	1 945	13
H Транспортування та зберігання	2 233	7	2 285	7	2 339	7
I Проживання та громадське харчування	1 172	19	1 156	19	1 195	19
J Інформація та зв'язок	4 161	2	4 108	2	4 091	3
K Фінансова та страхова діяльність	4 917	1	5 085	1	5 240	1
L Операції з нерухомим майном	2 001	8	2 105	8	2 168	8
M Професійна, наукова та технічна діяльність	3 171	5	3 331	5	3 573	5
N Адміністративна та допоміжна діяльність	1 294	17	1 436	17	1 522	17

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
О Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення (за винятком збройних сил і подібних)	2 564	6	2 777	6	3 187	6
Р Освіта	1 795	11	1 861	12	2 062	9
Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників	1 656	14	1 809	13	2 013	11
R Мистецтво, розваги та відпочинок	1 444	16	1 564	15	1 725	15
S Інші послуги	1 256	18	1 297	18	1 391	18

Примітка. Укладено автором на основі [7].

Слід зазначити, що в 2011 р. деякі ВЕД у цій країні мали дещо інші назви.

Як видно з табл. 1, в 2011–2013 рр. найвищі щомісячні доходи в Румунії отримували працівники, зайняті фінансовою та страховою діяльністю (4 917–5 240 леїв), а найменші – у сфері проживання та громадського харчування (1 156–1 195 леїв). Освітняни в рейтингу заробітної плати перебували на 11, 12 та 9 позиціях із показниками на рівні 1 795–2 062 леї. Розрив між найвищим і найнижчим рівнем оплати праці в аналізованому періоді склав, відповідно, 4,19, 4,40 та 4,39 разу.

Аналізуючи динаміку цих показників, бачимо, що заробітна плата в 2012 р. зростала за всіма ВЕД, окрім І Проживання та громадське харчування (відбулося незначне зниження на 0,01% з 1 172 до 1 156 леїв), J Інформація та зв'язок (невелике зменшення на 0,01% з 4 161 до 4 108 леїв). У 2013 р. доходи також збільшилися за всіма ВЕД, окрім J Інформація та зв'язок (відбулося незначне зниження на 0,004% з 4 108 до 4 091 лея).

Застосувавши першу методику для групування ВЕД (залежно від розміру щомісячних заробітків у 2013 р.), отримаємо такі результати:

1-а група (один ВЕД із оплатою праці в межах $4\,431 \leq zp_i^x \leq 5\,240$ леїв) – К Фінансова та страхова діяльність (5 240 леїв);

2-а група (три ВЕД із заробітною платою в діапазоні $3\,622 \leq zp_i^x < 4\,431$ лея) – В Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів (4 227 леїв), J Інформація та зв'язок (4 091 леїв), D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (4 068 леїв);

3-а група (два ВЕД із доходами в межах $2\,813 \leq zp_i^x < 3\,622$ леїв) – М Професійна, наукова та технічна діяльність (3 573 леїв), О Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення (3 187 леїв);

4-а група (п'ять ВЕД із заробітками в діапазоні $2\,004 \leq zp_i^x < 2\,813$ леїв) – Н Транспортування та зберігання (2 339 леїв), L Операції з нерухомим майном (2 168 леїв), Р Освіта (2 062 леїв), С Виробництво (2 059 леїв), Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників (2 013 леїв);

5-а група (вісім ВЕД із оплатою праці в межах $1\,195 \leq zp_i^x < 2\,004$ леїв) – Е Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивация (1 994 леїв), G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів

(1 945 леїв), F Будівництво (1 778 леїв), R Мистецтво, розваги та відпочинок (1 725 леїв), A Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (1 657 леїв), N Адміністративна та допоміжна діяльність (1 522 леї), S Інші послуги (1 391 лей), I Проживання та громадське харчування (1 195 леїв).

Як бачимо, діапазони внутрішнього розкиду показників у цих групах дорівнюють 809 леїв. До 1-ї групи (з високим рівнем заробітної плати) потрапив тільки один ВЕД, до 2-ї (з рівнем доходів вище середнього) – три, до 3-ї (з середнім рівнем заробітків) – два. 4-а (з рівнем оплати праці нижче середнього) та 5-а (з низьким рівнем заробітної плати) групи є найчисельнішими – містять п'ять і вісім ВЕД відповідно. Освітяни за цією методикою заробляють на рівні нижче середнього (в 2,54 разу менше, ніж працівники, зайняті фінансовою та страховою діяльністю, і водночас в 1,73 разу більше, ніж у сфері проживання та громадського харчування).

Групування 19 ВЕД за другою методикою (залежно від отриманої ними рейтингової позиції в 2013 р.) виглядатиме таким чином:

1-а група (чотири ВЕД із доходами від 4 068 до 5 240 леїв) – К Фінансова та страхова діяльність (5 240 леїв), В Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів (4 227 леїв), J Інформація та зв'язок (4 091 лей), D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (4 068 леїв);

2-а група (чотири ВЕД із заробітками від 2 168 до 3 573 леїв) – М Професійна, наукова та технічна діяльність (3 573 леї), О Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення (3 187 леїв), Н Транспортування та зберігання (2 339 леїв), L Операції з нерухомим майном (2 168 леїв);

3-а група (три ВЕД із оплатою праці від 2 013 до 2 062 леїв) – Р Освіта (2 062 леї), С Виробництво (2 059 леїв), Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників (2 013 леїв);

4-а група (чотири ВЕД із заробітною платою від 1 725 до 1 994 леїв) – Е Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивация (1 994 леї), G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (1 945 леїв), F Будівництво (1 778 леїв), R Мистецтво, розваги та відпочинок (1 725 леїв);

5-а група (чотири ВЕД із доходами від 1 195 до 1 657 леїв) – А Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (1 657 леїв), N Адміністративна та допоміжна діяльність (1 522 леї), S Інші послуги (1 391 лей), I Проживання та громадське харчування (1 195 леїв).

Як бачимо, діапазони внутрішнього розкиду показників у кожній групі значно відрізняються. Так, різниця між 1-ю та 4-ю позицією в 1-й групі становить 1 173 леї, між 5-ю та 8-ю позицією в 2-й групі – 1 405 леїв, між 9-ю та 11-ю позицією в 3-й групі – 49 леїв, між 12-ю та 15-ю позицією в 4-й групі – 269 леїв, між 16-ю та 19-ю позицією в 5-й групі – 462 леї. Тобто найбільш однорідною за цією методикою є 3-я група. Освіта на цей раз потрапила до групи ВЕД з середнім рівнем заробітків.

Порівняємо отримані результати з даними за аналогічними ВЕД в Україні, попередньо перевівши румунську оплату праці в українську гривню. Для цього скористаємось оприлюдненими Національним Банком Румунії офіційними курсами леїв щодо євро (4,2379 лея в 2011 р., 4,4560 лея в 2012 р., 4,4190 лея в 2013 р.) [8] та НБУ гривні щодо 100 євро (1 109,18 грн у 2011 р., 1 027,06 грн у 2012 р., 1 061,22 грн у 2013 р.) [9]. На підставі них вирахуємо курси гривні щодо лея (2,6173 грн 2011 р., 2,3049 грн у 2012 р., 2,4015 грн у 2013 р.) та на їх основі отримаємо такі результати:

1) щомісячна заробітна плата однієї особи в Румунії перебувала в межах 3 068,33–

12 868,76 грн в 2011 р., 2 663,30–11 720,38 грн в 2012 р. та 2 869,38–12 584,83 грн в 2013 р.;

2) дохід освітян за місяць у 2011–2013 рр. становив, відповідно, 4 699,12 грн, 4 289,98 грн та 4 951,48 грн.

Для порівняння зазначимо, що в Україні за аналізований період за аналогічними ВЕД найменше в місяць заробляли працівники сфери охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (1 774 грн в 2011 р.) і тимчасового розміщування й організації харчування (2 055 грн в 2012 р. та 2 249 грн в 2013 р.), а найбільше – працівники фінансової та страхової діяльності (5 377 грн, 6 012 грн та 6 275 грн відповідно) [10]. Тобто мінімальні заробітки були меншими за відповідні румунські в 1,73, 1,30 та 1,28 разу, а максимальні – в 2,39, 1,95 та 2,01 разу. І хоча ці розриви з часом зменшилися, але також залишаються доволі значними. Водночас оплата праці українських освітян за місяць у 2011–2013 рр. становила, відповідно, 2 079 грн, 2 530 грн та 2 700 грн, тобто була меншою в 2,26, 1,70 та 1,83 разу, ніж у Румунії.

Показники заробітної плати в Республіці Молдова наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Щомісячний середній заробіток (молдовських леїв/1 працівника)

Вид економічної діяльності	2011 р.	Рей- тинг	2012 р.	Рей- тинг	2013 р.	Рей- тинг
1	2	3	4	5	6	7
A Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1 716,0	19	1 929,7	19	2 421,6	19
B Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів	3 225,4	8	3 497,4	9	3 816,9	9
C Виробництво	3 074,3	10	3 333,5	12	3 600,3	12
D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	5 547,8	3	5 772,8	3	6 420,6	3
E Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивация	3 403,0	7	3 577,8	8	3 916,7	7
F Будівництво	2 889,2	12	3 470,5	10	3 822,4	8
G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2 388,0	15	2 667,8	15	3 005,4	15
H Транспортування та зберігання	4 748,9	4	5 129,4	4	3 646,0	10
I Проживання та громадське харчування	2 101,3	18	2 264,5	18	2 460,0	17
J Інформація та зв'язок	6 388,3	1	6 704,7	1	7 387,8	1
K Фінансова та страхова діяльність	6 047,1	2	6 345,8	2	7 016,3	2
L Операції з нерухомим майном	2 678,5	14	2 850,5	14	3 137,7	13
M Професійна, наукова та технічна діяльність	3 785,6	5	4 244,9	5	4 735,7	5
N Адміністративна та допоміжна діяльність	2 218,5	17	2 564,1	16	2 947,2	16
O Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення	3 456,5	6	4 123,3	6	4 808,2	4

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7
P Освіта	2 755,6	13	2 997,4	13	3 040,0	14
Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників	3 032,9	11	3 335,1	11	3 610,0	11
R Мистецтво, розваги та відпочинок	2 261,6	16	2 470,4	17	2 437,5	18
S Інші послуги	3 157,8	9	4 023,9	7	4 508,0	6

Примітка. Укладено автором на основі [12].

Слід зазначити, що нова версія класифікації ВЕД у Республіці Молдова, яка повністю узгоджена з номенклатурою ВЕД в ЄС, була реалізована на практиці тільки починаючи з 2013 р. Тому в 2011–2012 рр. деякі ВЕД у цій країні мали дещо інші назви та містили інші складові.

Аналіз табл. 2 показує, що в 2011–2013 рр. найвищі щомісячні доходи отримували працівники у сфері інформації та зв'язку (6 388,3–7 387,8 лея), а найнижчі – у сільському, лісовому та рибному господарстві (1 716,0–2 421,6 лея). Освітяни в рейтингу оплати праці перебували на 13–14 позиціях із показниками на рівні 2 755,6–3 040,0 леїв. Розрив між найвищим і найнижчим рівнем заробітної плати в аналізованому періоді склав відповідно 3,72, 3,47 та 3,05 разу (менше, ніж у Румунії).

Аналізуючи динаміку цих показників, бачимо, що доходи в 2012 р. зростали за всіма без винятку ВЕД. У 2013 р. заробітки також збільшилися за всіма ВЕД, окрім Н Транспортування та зберігання (відбулося значне зниження на 28,92% з 5 129,4 до 3 646,0 леїв), R Мистецтво, розваги та відпочинок (невелике зменшення на 1,33% з 2 470,4 до 2 437,5 лея).

Застосувавши першу методику для групування ВЕД (залежно від розміру щомісячної оплати праці у 2013 р.), отримаємо такі результати:

1-а група (три ВЕД із заробітною платою в межах $6\,394,6 \leq zp_i^x \leq 7\,387,8$ лея) – J Інформація та зв'язок (7 387,8 лея), K Фінансова та страхова діяльність (7 016,3 лея), D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (6 420,6 лея);

2-а група (ВЕД із доходами в діапазоні $5\,401,3 \leq zp_i^x < 6\,394,6$ лея);

3-а група (три ВЕД із заробітками в межах $4\,408,1 \leq zp_i^x < 5\,401,3$ лея) – О Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення (4 808,2 лея), М Професійна, наукова та технічна діяльність (4 735,7 лея), S Інші послуги (4 508,0 леїв);

4-а група (шість ВЕД із оплатою праці в діапазоні $3\,414,8 \leq zp_i^x < 4\,408,1$ лея) – Е Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивация (3 916,7 лея), F Будівництво (3 822,4 лея), В Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів (3 816,9 лея), Н Транспортування та зберігання (3 646,0 леїв), Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників (3 610,0 леїв), С Виробництво (3 600,3 лея);

5-а група (сім ВЕД із заробітною платою в межах $2\,421,6 \leq zp_i^x < 3\,414,8$ лея) – L Операції з нерухомим майном (3 137,7 лея), P Освіта (3 040,0 леїв), G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (3 005,4 лея), N Адміністративна та допоміжна діяльність (2 947,2 лея), I Проживання та громадське харчування (2 460,0 леїв), R Мистецтво, розваги та відпочинок (2 437,5 лея), А Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (2 421,6 лея).

Як бачимо, діапазони внутрішнього розкиду показників у цих групах дорівнюють 993,2 лея. При цьому до 1-ї групи (з високим рівнем доходів) потрапили три ВЕД, до 2-ї (з рівнем заробітків вище середнього) – жодного, до 3-ї (з середнім рівнем оплати праці) – три. Між членами 1-ї та 3-ї груп наявний значний розрив у розмірі 1 612,4 лея (6 420,6–4 808,2). 4-а (з рівнем заробітної плати нижче середнього) та 5-а (з низьким рівнем доходів) групи є найчисельнішими – містять шість і сім ВЕД відповідно. Освітня за цією методикою заробляють на низькому рівні (в 2,43 разу менше, ніж працівники у сфері інформації та зв'язку, і водночас в 1,26 разу більше, ніж у сільському, лісовому та рибному господарстві).

Групування цих самих ВЕД за другою методикою (залежно від отриманої ними рейтингової позиції в 2013 р.) матиме такий вигляд:

1-а група (чотири ВЕД із заробітками від 4 808,2 до 7 387,8 лея) – J Інформація та зв'язок (7 387,8 лея), K Фінансова та страхова діяльність (7 016,3 лея), D Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (6 420,6 лея), O Державне управління та забезпечення військової безпеки; обов'язкове соціальне забезпечення (4 808,2 лея);

2-а група (чотири ВЕД із оплатою праці від 3 822,4 до 4 735,7 лея) – M Професійна, наукова та технічна діяльність (4 735,7 лея), S Інші послуги (4 508,0 леїв), E Водопостачання; каналізація, управління відходами та рекультивация (3 916,7 лея), F Будівництво (3 822,4 лея);

3-а група (три ВЕД із заробітною платою від 3 610,0 до 3 816,9 лея) – B Гірничодобувна промисловість і розроблення кар'єрів (3 816,9 лея), H Транспортування та зберігання (3 646,0 леїв), Q Здоров'я людини та діяльність соціальних працівників (3 610,0 леїв);

4-а група (чотири ВЕД із доходами від 3 005,4 до 3 600,3 лея) – C Виробництво (3 600,3 лея), L Операції з нерухомим майном (3 137,7 лея), P Освіта (3 040,0 леїв), G Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (3 005,4 лея);

5-а група (чотири ВЕД із заробітками від 2 421,6 до 2 947,2 лея) – N Адміністративна та допоміжна діяльність (2 947,2 лея), I Проживання та громадське харчування (2 460,0 леїв), R Мистецтво, розваги та відпочинок (2 437,5 лея), A Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (2 421,6 лея).

Діапазони внутрішнього розкиду показників у цих групах значно відрізняються. Зокрема, різниця між 1-ю та 4-ю позицією в 1-й групі становить 2 579,6 лея, між 5-ю та 8-ю позицією в 2-й групі – 913,3 лея, між 9-ю та 11-ю позицією в 3-й групі – 206,9 лея, між 12-ю та 15-ю позицією в 4-й групі – 594,9 лея, між 16-ю та 19-ю позицією в 5-й групі – 525,6 лея, тобто найбільш однорідною за цією методикою є 3-я група. Освіта на цей раз потрапила до групи ВЕД з рівнем оплати праці нижче середнього.

Порівняємо отримані результати з даними по Україні, попередньо перевівши молдовські заробітні плати в українську гривню. Для цього скористаємось оприлюдненими НБУ офіційними курсами гривні щодо 100 молдовських леїв: 67,91 грн. у 2011 р., 66,03 грн. у 2012 р., 63,57 грн. у 2013 р. [9]. Отримаємо такі результати:

1) щомісячні доходи однієї особи в Республіці Молдова перебували в межах 1 165,30–4 338,29 грн. в 2011 р., 1 274,15–4 427,11 грн. в 2012 р. та 1 539,41–4 696,42 грн. в 2013 р.;

2) заробітки освітян за місяць у 2011–2013 рр. становили, відповідно, 1 871,33 грн., 1 979,18 грн. та 1 932,53 грн.

Для порівняння зазначимо, що в Україні за аналізований період мінімальні оплати праці були більшими за відповідні молдовські в 1,52, 1,61 та 1,46 разу, а максимальні – в 1,24, 1,36 та 1,34 разу. Водночас зарплати українських освітян за місяць у 2011–2013 рр. були більшими в 1,11, 1,28 та 1,40 разу, ніж у Республіці Молдова.

Висновки. Отже, підсумовуючи, можна зробити такі висновки. Рівень доходів румунів вищий, ніж українців, а жителів Молдови – навпаки, нижчий. Водночас, зарплати в Румунії в 2011–2013 рр. були більші за відповідні в Республіці Молдова (мінімальні – в 2,63, 2,09 та 1,86 разу, максимальні – в 2,97, 2,65 та 2,68 разу відповідно). Найбільш високооплачуваними сферами в сусідніх країнах є фінансова та страхова діяльність, а також інформація та зв'язок; найменш оплачуваними – проживання та громадське харчування (у Румунії), сільське, лісове та рибне господарство (у Республіці Молдова). Розрив між найвищим і найнижчим рівнем доходів у 2011–2013 рр. перевищував відмітку 3 (4,19, 4,40 та 4,39 разу в Румунії та 3,72, 3,47 і 3,05 разу в Республіці Молдова). Працівники освіти в Румунії отримують заробітки на середньому (друга методика) та нижче середнього (перша методика) рівні, а в Республіці Молдова – на низькому (перша методика) та нижче середнього (друга методика) рівні.

Перспективи подальших досліджень. Для повноти картини вважаємо необхідним дослідження показників оплати праці і в інших сусідніх країнах.

Література

1. Aceleanu M. *The role of education in improving the insertion into labour market (the case of Romania)* / M. Aceleanu // *Актуальні проблеми економіки*. – 2012. – № 11. – С. 270–277.
2. Ilias N. *The influence of education on the quality of human-technical potential in Romania* / N. Ilias, I. Cioara, I. Andras, S. Radu // *Теорія і практика управління соц. системами*. – 2013. – № 2. – С. 140–144.
3. Маріуц І. О. *Управління освітою : досвід Румунії* / І. О. Маріуц // *Витоки пед. майстерності*. – 2011. – Вип. 8(1). – С. 208–212. – (Серія “Педагогічні науки”).
4. Пальчук М. *Модель професійної освіти і навчання в Румунії – п'ятий етап європейської інтеграції* / М. Пальчук // *Наук. вісн. Миколаїв. держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського*. – 2011. – Вип. 1.33. – С. 169–175. – (Серія “Педагогічні науки”).
5. Ушнурцева Н. Н. *Региональный компонент в поликультурном воспитании учащихся* / Н. Н. Ушнурцева // *Наука і освіта*. – 2009. – № 10. – С. 219–222.
6. *Офіційний сайт Національного Інституту Статистики [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.insse.ro/cms/en>
7. *Earnings [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.insse.ro/cms/en/content/earnings>
8. *Exchange rates (annual averages) [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.bnro.ro/Exchange-Rates-3727.aspx>
9. *Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080
10. *Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у 2010–2013 роках [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Офіційний сайт Національного Бюро Статистики Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.statistica.md/index.php?l=en>
12. Monthly average earning by economic activities, years, sector, indicator and sex [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

References

1. Aceleanu M. The role of education in improving the insertion into labour market (the case of Romania) / M. Aceleanu // *Actual problems of economy*. – 2012. – № 11. – P. 270–277.
2. Ilias N. The influence of education on the quality of human-technical potential in Romania / N. Ilias, I. Cioara, I. Andras, S. Radu // *Theory and practice of management of social systems*. – 2013. – № 2. – P. 140–144.
3. Mariuts I. O. Educational management : the experience of Romania / I. O. Mariuts // *The origins of pedagogical skills. Ser. : Pedagogical Sciences*. – 2011. – Issue 8(1). – P. 208–212.
4. Palchuk M. Model of vocational education and training in Romania – the fifth stage of European integration / M. Palchuk // *Scientific Bulletin of Mykolayiv State University named after V. O. Suchomlynsky. Ser. : Pedagogical Sciences*. – 2011. – Issue 1.33. – P. 169–175.
5. Ushnurtseva N. N. Regional component in polycultural education of pupils / N. N. Ushnurtseva // *Science and education*. – 2009. – № 10. – P. 219–222.
6. The official website of the National Institute of Statistics [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.insse.ro/cms/en>
7. Earnings [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.insse.ro/cms/en/content/earnings>
8. Exchange rates (annual averages) [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bnro.ro/Exchange-Rates-3727.aspx>
9. The official hryvnia exchange rate against foreign currencies (period average) [Electronic resource]. – Access mode : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080
10. Dynamics of average monthly wages by economic activities in the years 2010–2013 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. The official website of the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.statistica.md/index.php?l=en>
12. Monthly average earning by economic activities, years, sector, indicator and sex [Electronic resource]. – Access mode : <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

Редакція отримала матеріал 21 вересня 2015 р.